

ЕВРОПЕЙСКОТО КНИГОИЗДАВАНЕ ЗА ДЕЦА – ТЕНДЕНЦИИ, ПРОФИЛИРАНЕ, ИНОВАЦИИ

Брандове и диверсификация

Лъчезар ГЕОРГИЕВ

EUROPEAN BOOK PUBLISHING FOR CHILDREN – TRENDS, PROFILING, INNOVATION

Brands and diversification

Lachezar Georgiev Georgiev

The study by prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD, present corporate regrouping and consolidation, a strong commercialization, ambitions for the realization of mass circulation, child-oriented audience, characterised the publishing processes associated with the imposition of modern art book for children. Prof. Lachezar Georgiev Georgiev, PhD, think: notice is successful symbiosis between conventional technologies and digital book publishing, which stimulate modern developments on the issue of children's literature in its most varied aspects; in so doing, continue to impose electronic children's editions, with tangible and lasting presence in cyberspace. Along with this contemporary children's book publishing is looking for successful brands – finds stereotypes of successful production, working with established authors of children's books, particularly in the field of fantasy fiction, but don't forget and valuable samples of classic children's literature. Prosperity has and in children's illustration and graphic that takes a level of contemporary european book for children. In the study are present activity of *Egmont; DEA Media Group; Lagardère; Hachette Livre; Hachette Book Group; RCS MediaGroup, Mondadori Group; Simon&Shuster; Random House; Caminho S.A., Porto Editora, Leya.*

Key words: book publishing, brands, diversification, innovation, children's literature, european book for children.

Тенденцията за профилиране на съвременната литература дава отражение в репертоара и на издателските компании. Тематичните профили поставят проблема за удачния избор – към все по-атрактивни и разнообразни по своята специфика фентъзи книги, поредици с класически приказни сюжети, нови автори с иновативни теми и идеи или пък сигурен фундамент от серии книги на познати писатели с доказана способност да привличат читатели.

При формиране на издателския репертоар се налага паралелното прилагане на иновативни подходи при **продуцирането** на детската литература, в съзвучие с новите

форми на модерното електронно книгоиздаване, визуализирано присъствие в специализираните сайтове за детска художествена литература на излизащите от печат заглавия, използването на буктрейлъри; формите на модерния комикс, манга-комуникацията, анимацията, трансформацията на детската книга във филмов продукт.

Налагането на популярни брандове в издателските поредици, отличаващи се със своята *комерсиалност* в света на масовото детско книгоиздаване, е характерно за големи компании, профилирани в детската художествена книга. Издателската ком-

пания „ЕГМОНТ“ е сред мегаструктурите, полагащи значителни усилия за стимулиране на детското четене чрез публикуване на разнообразни комикси, учебници, предучилищни списания и художествени детски книги в сътрудничество със световните лидери, притежаващи права за различни издания. В популярни брандове през годините се превръщат „Мечо пух“ и „Братз“. Със своите пет издателства в Скандинавия тази компания стои стабилно на пазара на детските книги в Европа, намира радушен прием в Азия и е вторият по продажби детски издател в Обединеното кралство. „ЕГМОНТ“ публикува печатни книги и електронните им еквиваленти в около 20 страни, като е между водещите в Европа в изданията за деца, а в Скандинавия е лидер във всички издателски дейности.

Нещо повече, благодарение на „Нордиск филм“, „ЕГМОНТ“ се включва и в продуцирането на игрални филми, рекламира детски книги и телевизионни предавания, създава детска мултимедийна продукция; участва в телевизионния бизнес, както и в печатни медии за деца.

Началото на успешните брандове в продуцирането на англоезична фентъзи литература за деца и тийнейджъри поставя професорът по литература от университета в английския град Лийдс **Джон Роналд Руел Толкин** (*John Ronald Reuel Tolkien*, 1892–1973). Своята популярност добива с няколко романа, от които най-солидно присъствие има „Хобитът“ (*The Hobbit*) и неговото продължение, трилогията „Властелинът на пръстените“ (*The Lord of the Rings*)¹. Но и след смъртта на Толкин интересът към неговата литературната продукция не намалява – издават се негови авторски книги за Средната земя, и най-нашумялата от тях „Силмарилион“². Смятат

Толкин за баща на фентъзи жанра в съвременното книгоиздаване³.

В англоезичното книгоиздаване бранд с глобални измерения между 1997–2007 г. става поредицата романи на Джоан Роулинг (*Joanne Rowling*) „Хари Потър“ (*Harry Potter*), претърпели и успешни филмови адаптации⁴.

Успешни брандове се използват и при интеграцията на американски автори в продуцирането на англоезични художествени книги за тийнейджърска аудитория. В британския сайт *fantasticfiction.co.uk* на името на американската писателка **Kassandra Clare** (Джудит Ромелт=*Judith Rumelt*) като оригинални авторски фентъзи книги (изцяло авторски и в съавторство) са регистрирани 47 книги. У нас Касандра Клеър е позната с белетристичната поредица на издателство „Ибис“, насочена предимно към тийнейджърска аудитория: *Реликвите на смъртните*⁵.

С популярен бранд измежду преводните американски белетристи в Европа и у нас се ползва и майсторът на съвременното фентъзи **Клифърд Саймък**. Четивност, фантастично, невероятно и приключения се преплитат в творбите му, заради които получава множество награди за фентъзи литература. В България белетристиката на Саймък е позната още от 1979 г., когато държавното издателство „Георги Бакалов“ – Варна, осъществява издание на „Гробищен свят“⁶ и романа „Градът“⁷. В началото на демократичния преход у нас се появяват и преводни издания: „Заложници в рая“⁸ на издателство „Полюси“ (1993); „Рожби на разума“ на издателство „Камея“ (1995)⁹. В по-ново време Клифърд Саймък е включен в поредицата фантастика на издателство „Бард“ с романите „Всичко живо е трева“ (преиздадена от изд. „Колибри“), „Вър-

колак“, „Децата на нашите деца“, „Котешко лице“, „Царството на злото“.

Друг проблем е **тенденцията за разширяване на издателската индустрия** в Европа, за **окупняване и диверсификация** в най-разнообразни сфери на издателския и медийния бизнес, ориентирани към развитието на електронната книга и електронното книгоиздаване. Такива са: **DEA MediaGroup** (Рим): на своята онлайн книжарница *deas tore.com* предлага дистрибуция на милиони илюстрирани и художествени детски издания на няколко езика – италиански, английски, френски, немски, испански; е-книги от цял свят; огромен брой аудио и мултимедийни издания за деца.

Крупни издатели и разпространители на детски е-книги от Европа са и френските **Larousse, Libella, Tourbillon** (Париж), департаментът за детска литература на издателство **Gallimard** (Галимар) с популярните колекции *Folio junior, Folio Benjamin Folio cadet*; **Gallimard Jeunesse** за издаване на детска книжнина, албумни и документални издания, комикси и музика¹⁰; **Галимар Мадригал груп**¹¹. Чрез сайта за детска книжнина **Gallimard Jeunesse.fr** деца и тийнейджъри без затруднения теглят на PDF формат каталози на отделните серии за подрастващи и подбират подходящо заглавие.

Разширяват се възможностите за визуалната комуникация, тематично свързана с детската книга, включва комикси, цветни рисунки, фотоси и комични изображения – предлага ги находчиво британският сайт **hachettechildrens.co.uk** на известната френска издателска компания „Ашет“¹². Глобално развиващата се издателска компания, базирана във Франция, **Hachette Livre**, е дъщерно дружество на френската

медийна компания **Lagardère. Hachette Book Group** е между големите издатели и разпространители на книги за възрастни и деца в САЩ, както и подразделение на третата по големина издателска компания за масови и образователни книги в света **Hachette Livre**¹³. В сферата на фентъзи художествената детска литература е профилирана **Hachette Livre Australia**, клон на същата френската корпорация. Сайтовете на медийната група **Lagardère** осигуряват комуникация с атрактивната електронната книжарница за детска печатна книжнина и цифрови издания **Didier Jeunesse**, даващ възможност на малките читатели и техните родители и за линк с Facebook (чрез сайтовете: *Hachette.com* и *Lagardure.com*).

Ето и примери за мултимедийни групи в Италия: в Милано развива международната **RCS_MediaGrop**, която наред с големи и известни издания осъществява публикуването на *детски художествени книги*¹⁴; предлага специализиран сайт за насърчаване на детското четене **rizzoliusa.com**, специализиран в популяризиране на детски издания и поредици, между които и детската серия **1001**. Тази структура обаче включва и издаване на солидна периодика с национално значение¹⁵.

В подкрепа на детската художествена книга се включва и уеб-сайтът **Publishers Global.com**, чиято директория вече има хиляди издатели в сферата на конвенционалното и цифровото книгоиздаване, медии и библиотеки; той функционира и в помощ на автори, илюстратори, дистрибутори на книжна продукция, доставчици на услуги. В директорията за детско книгоиздаване са регистрирани над **осемстотин детски издателства** и стотици организации, свързани с електронната детска книга и детски електронни издателски дейности¹⁶.

Компанията **Мондадори груп** (със седалище в Милано) поставя началото на поредицата за деца и юноши „*Ла Лампада*” (Лампа); от 1922 г. стартира и „*Enciclopedia dei Ragazzi*” (Енциклопедия за момичета), като тематично са ориентирани към детско-юношеска аудитория (география, история, музика, литература, наука); сключва договор с американската компания „Уолт Дисни” (1935) и публикува десетки издания за деца. В структурата на „Мондадори груп” от 1980 г. се влива и дълголетно издателство с традиции *Sperlig&Kupfer*. Към това издателство е и „Фрасинели” (основано 1931 г.) – издателска къща с широк литературен профил, включващ и детски издания (с представителство и голяма книжарница и в Торино). Сред най-популярните детски издания на *Frassinelli* е книгата на *Маркус Зусак* (Marcus Zusak) „Малкото момиче, което спаси книгите”. След 1999 г. **Мондадори груп** сътрудничи със световните корпорации *Бертелсман* и *Хърст*. Традиционният книгоиздателски бизнес, обособен в отдела „Книги” на „Мондадори груп”, се развива към масови издания, включително и *детска литература*, съвременни автори, литературна класика, книги в сферата на образованието и изкуствата. Издателската група има и свое дъщерно дружество „Рендъм Хауз Мондадори” (*Random House Mondadori*). В структурата на „Мондадори груп” влизат няколко издателските къщи, сред които: „Арт Мондадори”, „Едизиони Мондадори”, „Едизионе Пиеме” и „Джулио Ейнауди Едиторе”; „Мондадори образование” (от 2008 г. компанията е дислоцирана в Милано, Болоня и Флоренция и обхваща основните сфери на италианското образование от детска до юношеска възраст, като публикува книжнина за подрастващите)¹⁷.

В маркетинга и продуцирането на художествената детска книга европейските издатели разчитат на авторитетни имена на писатели. Писател, издаван успешно от „*Random House*”, е **Филип Пулмън**. Той на шумява с фентъзи трилогията-бестселър „*His Dark Materials*”. Трилогията включва „*Northern Lights*” (1995), „*The Subtle Knife*” (1997) и „*The Amber Spyglass*” (2000). „*His Dark Materials*” е трета в анкетата на Би Би Си за най-обичана книга в Англия, а Пулмън е удостоен с титлата *Командор на Британската империя* (2004). Издателят Дейвид Фиклинг предлага в началото на всяка глава на „*Northern Lights*” да се поставят малки, символични илюстрации, Пулман обаче пита дали не биха му позволили да ги нарисува сам. Дава му се възможност. Пулмън представя авторски рисунки-идеи, сюжетно свързани с книгата, а Д. Фиклинг е впечатлен от скрития талант на писателя и му дава първата работа като професионален илюстратор. Увлекателната фабула за смелото момиче Лайра, пазителка на Златния компас, и бронираната мечка Йорек допринася „*Northern Lights*” да бъде включен в списъка на „*Observer*” от 2003 г. за най-добрите романи на всички времена; печели одобрение на публиката в класация на Би Би Си за любима книга на нацията. Първият том на трилогията „*Northern Lights*” получава медала „Карнеги” за детска художествена проза във Великобритания през 1995 г. Последният том „*The Subtle Knife*” е отличен с наградата за книга на годината на Уитбред през януари 2002 г. – първа детска книга, получила това отличие. През декември 2007 г. New Line Cinema издава филмовата адаптация: *The Golden Compass*, по първата книга от поредицата „*His Dark Materials*”. Във втория том Филип Пулмън предлага габъровото дърво да символизира света на Уил, алетометърът да представ-

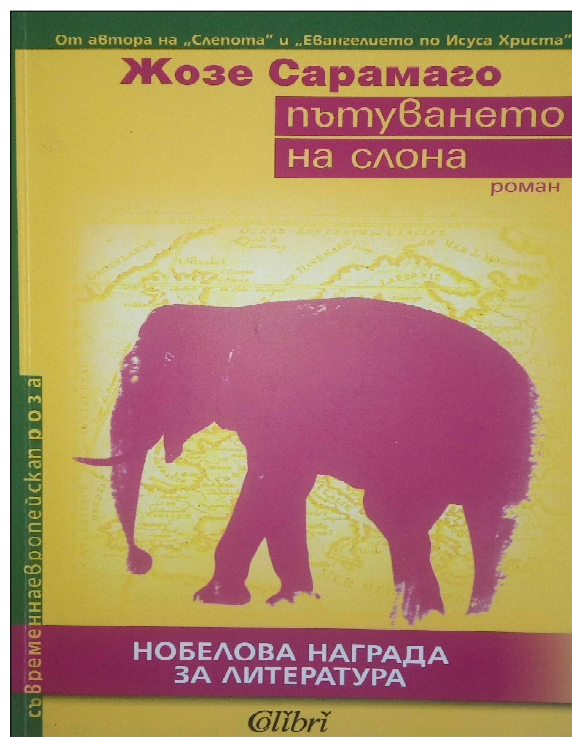
лява графично и символно света на Лайра, а пък кинжалът света на Читагазе, използва и други подтекстови символи и внушения, като внася иносказателност и предлага въображението на читателя да довърши техния смисъл¹⁸.

Издателски бранд на голямата издателска компания „Random House” е участието на **Жаклин Уилсън** (Jacqueline Wilson), която е сред най-четените писатели за деца. Най-известната серия *Tracy Beaker* (1991), с три продължения и четири телевизионни адаптации на CBBC: „The Story of Tracy Beaker”, „Tracy Returns”, „The Dumping House” и „Tracy Beaker Gets Real”, се радва на широка популярност. Книгата е носител на наградата „Blue Peter people’s” (2002). Жаклин Уилсън написва и три продължения на книгата: „The dare Game”, „Starring Tracy Beaker”, „Tracy Beakers Thumping Heart”. Кориците на книгите са илюстрирани от Ник Шарът, избран за официален илюстратор на Световния ден на книгата през 2006 г.

Детската литература в Европа се стимулира с помощта на интернет сайтове и портали за детски книги. В **Португалия** например е популярен и интернет-порталът за литература, включително и за детски издания в печатна и електронна версия *Portal da Literatura.com* (<http://www.portaldaliteratura.com>), откъдето с линк читателят може да се прехвърли към други издания в *apple.com/uk*; възможна е и комуникация с португалската електронна книжарница *sitio do livro* (sitio.do.livro.pt/livros-escolares). Утвърдени издателства с дългогодишен опит в сферата на белетристиката, на които не са чужди и успешни издателски прояви, свързани с детската книга, са и лисабонското издателство „Caminho S.A.”, „Porto Editora” (голямо издателство от гр. Порто), крупната издателска къща „Leya” (Лисабон) с атрактивните си книжарници и особено с

лисабонската *Bucsholz* (недалеч до площад „Маркеш де Помбал”), където е уреден цял детски отдел с възможности за авторски премиери. Компанията „Leya” предлага чрез собствена електронна платформа самостоятелно публикуване в цифров формат на авторски книги **Escrytos**, като ги предлага и на най-големите онлайн магазини в света – още една възможност за насърчаване на детската художествена книга. През 2008 г. Нобеловият лауреат за литература **Жузе Сарамагу** публикува чрез известното лисабонско издателство **Editora Caminho** историческия роман-приказка „Пътуването на слона” (В португалския оригинал *A Viagem do Elefante*. – Lisboa: Editora Caminho, 2008. на английски език излиза 2010 г. под заглавието *The Elephant’s Journey*), като книгата би могла да се определи и като роман-притча, дори и като сатиричен роман-гротеска¹⁹.

През 2011 г. издателство „Колибри” издава същия роман „Пътуването на слона”²⁰, издание, отправено както към юношеска аудитория, така и за възрастни.

Интригуващият сюжет се развива в епохата на португалския крал Жуау Трети (XVI век) и разказва историята на странния кралски подарък от португалския братовчед-крал за сватбата на ерхерцог Максимилиан Австрийски – слона Соломон, който заедно с кралска свита предстои да измине пътя от Лисабон до Виена. Препятствия, срещи с религиозния и политическия елит, но и с простолюдието, сблъсък на ценности и много изпълнени с ирония, стигаща до политическа сатира, сцени, изпълват европейското приключение на слона, при удивително съчетание на фикция и реалност, на измислени и реални герои, над които на много места авторът се надсмива над човешки и обществени слабости. В творческата продукция на видния португалски писател са още: **A Maior Flor do Mundo** (Най-голямото цвете в света) [2001] и посмъртно издадената „**O Silêncio da Água**” (Мълчанието на водата) [2011].

Към детските издания на писателя последниците му, заедно с лисабонската фондация и библиотека „Жузе Сарамагу“ про-

явяват особено старание. През септември 2014 г. по тяхна инициатива „Порто Едитора“ прави специално илюстрирано голямоформатно издание на „**A Maior Flor do Mundo**“, чийто графичен дизайн е осъществен изцяло с илюстрации на João Saetan. Книгата е подготвена по първото издание на лисабонското издателство „Caminho“ от 2001 г. Наследниците на Ж. Сарамагу в Лисабон (очевидно със съгласието на едноименната му фондация) отстъпват авторските права и за едно бразилско издание на португалски език на „**O Silêncio da Água**“, което също е направено през 2011 г. от „Editora Schwarcz LTDA“, *Companhia das Letriahs* – Сан Паоло¹. Книгата е майсторски илюстрирана от изтъкнатия графичен художник-илюстратор Manuel Estrada, а отпечатана в Хонконг. И двете издания са големоформатни: 215x287 мм, а твърдата подвързия ги прави удобни за ползване, дълготрайни откъм библиотечно съхранение и отлични за илюстриране на форзаци, корици и книжно тяло. Бразилското издание на „Мълчанието на водата“ е включено в каталога на „Camara Brasileira do Livro“ и в *Националния план за четене* като препоръчителна книга за пети клас на бразилските училища. Издаването на „Най-голямото цвете в света“, изпълнено от „Порто Едитора“ и лисабонската фондация „Жузе Сарамагу“, се отличава с изящни многоцветни илюстрации, позиционирани върху форзаците, върху цяло фолио при две съседни страници или изцяло обхващащи дясната нечетна страница в книжното тяло, при ясен и четлив шрифт с достатъчно голям кегел и бяло пространство. Самата хартия е матова, в бледожълтеникави нюанси и служи за естествен фон на графичните композиции. В издателското каре на книгата, освен копирайта на наследниците от 2010 г., е добавен и ко-

пирайтът от 2011 г. на *Livros del Zorro Rojo, Barcelona*.

Международната издателска компания „Simon&Shuster“, специализирана в англоезична книжнина, представя увлекателен наратив от **Уилям Джойс**, интерпретиращ фантастичните летящи книги на понесения върху крилете на въображението г-н Морис Лемър, илюстрирана от автора и от Джо Блаум, в която детето ще открие и летящи приключения, но и подтекстово внушена мъдрост. Паралелна филмова анимация, която лесно може да се изтегли или на място да се гледа от сайта *Simon&Shuster.com* или през *youtube.com*, съпътства изданието. Личната библиотека на мистър Лесмор е издухана от вятър – символизиращ движението на времето. Фини послания – за любовта към книгите (метафорично превърнати в летящи птици) и тяхната преобразяваща сила, за магията на личната библиотека, за съзерцанието при досега с книгата – символ на познанието (внушението е за книгата като добро и красиво; като невероятен полет в живота ни), изпълват *втория план на увлекателния наратив* – поетичната възхвала на печатната книга и нейните удивителни възможности, които детското въображение може да доразвие²¹.

Нека се върнем обаче на **продуцираните англоезични писатели** чрез сайтове на големи книгоиздателски компании. През 2013 г. британският **HarperCollins** стартира уебсайта *Narnia.com.uk*, фокусиран върху света на популярната фентъзи поредица от Клайв Стейпълс Луис *Хрониките на Нарния*.

Американският писател **Тери Брукс** (Терънс Бийн Брукс) пък представя в увлекателна романна белетристика поредицата „Хрониките на Шанара“, преведена в европейските страни и филмирана като телевизионен сериал *The Shannara Chronicles*,

с участието на Ивана Бакуеро, Ману Бенет, Емилия Бърнс и др., излъчен у нас през март 2016 г. Всъщност, българските издатели проявяват траен интерес към романите на Тери Брукс: българските издателства „Дамян Яков“, „Атлантис“, „Абагар Холдинг“, „ИнфоДАР“, „Лири Принт“, книгоиздателска къща „Труд“. Така още в 1992 г. романът „Хук“ (Hook) е публикуван от „Дамян Яков“. Ускорено публикуване на серията „Шанара“ (*Shannara*) започва с предисторията на първия крал: *First King of Shannara* (1996), публикувана през 2007 г. от издателство „ИнфоДАР“ със заглавие „Първият крал на Шанара : Падането на Паранор“; пак през 2007 г. чрез същия преводач издателството публикува „Първият крал на Шанара : Изковаването на меч; Битката за Рен“. Различни български издателства се намесват при издаването на серията: „Мечът на Шанара“ от 1977 г. (*The Sword of Shannara*) е издаден през 1995 г. от „Абагар Холдинг“ в превод на Елмира Димова, но през 2007 г. „ИнфоДАР“ в превод на Б. Даракчиева прави нова публикация на романа. „Камъните на елфите“ (*The Elfstones of Shannara*) от 1982 г. у нас публикува издателство „Албхадон“ през 1996 г. „Камъните на Елфите“ е издадено и през 2008 г. от „Инфодар“. „Молитвената песен“ (*The Wishsong of Shannara*), публикувана през 1985 г., у нас излиза благодарение на „Абагар Холдинг“ през 1995 г. През 2008 г. „ИнфоДАР“ публикува „Песента на Шанара“. Примерът с тези наши издания на серията „Шанара“ сочи, че творчеството на англоезичен писател, популярен както в САЩ, така и в европейските държави, в проспериращото родно книгоиздаване за деца и тийнейджъри може да е обект на повече от едно издателство, в *своеобразна конкуренция за по-добър превод, графичен дизайн и продуциране* спрямо читателската аудитория (този тип ин-

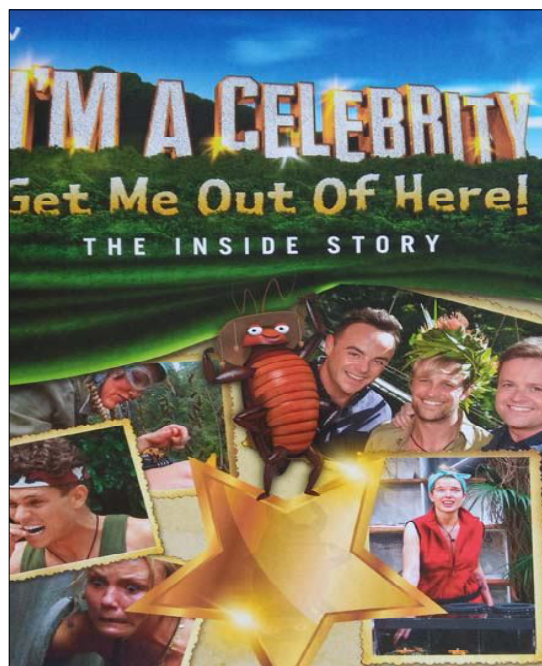
тригуващи въображението романи завладяват сърцата на читатели и с по-широк възрастов обхват).

С подобен характер у нас издателство „Бард“ осъществява публикации на фентъзи романите в цикъла „Дарвиния“ от Робърт Чарлз Уилсън, познат преди това и с романите „Хронолитите“ и „Ускорение“ (2006). В „Дарвиния“ новата реалност, свързана с изчезването на континента Европа и появата на „другата“ човешка цивилизация с непознати форми на живот, растителни и животински видове, прави романа привлекателен както за тийнейджъри, и за възрастни.

В *британското книгоиздаване* през последните години се появиха и издания, отпращани към деца и тийнейджъри, които се открояват отлично с великолепен графичен дизайн и със занимателни текстове на границата на художественото и публицистичното, въвеждащи в тайнствата на природата, включително и на джунглата; във великолепието на флората и фауната, но и на обикновения всекидневен живот. Великолепен пример в тази посока е книгата „*I'm a celebrity... : Get Me Out of Here*“ (Аз съм знаменитост: Махни ме от тук) от **Mark Busk-Cawley**. Изданието е с твърда подвързия, рисувани форзаци в цвят, цветни фонове, стилизирани бордюри от листа и находчиво позиционирани илюстрации и црифтове в няколко цвята (повечето рамкирани, негативно обрънати или завъртяни в изненадващи ракурси). Отначало книгата е публикувана от *Bantam Press* и преиздадена от издателство *Transworld Publishers* (издателска структура на *Random House Group Company*). Книгата е отпечатана в Германия. Подзаглавието *The inside story* [в см.: *Вътрешната история*] акцентира качливо върху спецификата на жанра. Още в първия раздел „Добре дошъл в джунг-

лата“ една хлебарка разказва в забавния текст „Hello from Brucey“ как обикновеният делник в джунглата е прекъснат от хеликоптер; няколко души слизат от него, мятат мрежа и успяват да я заловят заедно с други хлебарки; хвърлят ги в някакъв варел, след което е отведена от тях в телевизията и превърната в медийна знаменитост, участвайки в занимателен сериал, чието действие се развива в австралийската джунгла; проследява се работата и животът на снимачния екип, на студиото сред флората и фауната²². Книгата е наситена с хумор, ефектни текстове и *снимков материал*, майсторски илюстрирани *форзаци-карти* на отделните епизоди, където се развиват действията на отделните епизоди в сериала.

Самите рисунки стоят на границата между комикса, детската карикатура, анимационната рисунка. Подобна ефектна карта на маршрута на епизодите е позиционирана хоризонтално върху 24-та страница, с неизменното присъствие на телезвездата-хлебарка, чийто образ се появява като удивителен и находчив *графичен лайтмотив* на редица места в цялостната композиция на книгата.

Б Е Л Е Ж К И

¹ Според хронологията на публикуването си романите са: *The Hobbit: or There and Back Again* [1937]; *Farmer Giles of Ham* [1949]; *Roverandom* [1998]; *The Children of Hurin* [2007]; *The Legend of Sigurd and Gudrun* [2009].

² В серията „Силмарилион“ (*Later Silmarillion*) излизат: *Morgoth's Ring: The Legends of Aman* (1993) и *The War of the Jewels: The Legends of Beleriand* (1994).

³ Виж повече в: <http://www.tolkienestate.com/home>.

⁴ Брандът бива оценен на близо 21 милиарда долара, а самата поредица романи „Хари Потър“ със своите 4195 страници има осъществени преводни издания на 75 езика. Серията включва: „Хари Потър и Философският камък“, (*Harry Potter and the Philosopher's Stone*) (1997); „Хари Потър и Стаята на тайните“ (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*) (1998); „Хари Потър и Затворникът от Азкабан“ (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*) (1999); „Хари Потър и Огненият бокал“ (*Harry Potter and the Goblet of Fire*) (2000); „Хари Потър и Орденът на феникса“ (*Harry Potter and the Order of the Phoenix*, 2003); „Хари Потър и Нечистокръвния принц“ (*Harry Potter and the Half-Blood Prince*) (2005); „Хари Потър и Даровете на Смъртта“ (*Harry Potter and the Deathly Hallows*) (2007). – Виж повече в: <https://bg.wikipedia.org/wiki>

⁵ www.fantasticfiction.co.uk/cassandra-clare/sample-of-citys.htm (1.03.2015).

⁶ Саймък, Клифърд Доналд. Гробищен свят. / Прев. М. Грънчаров. – Варна: Г. Бакалов, 1979. По оригинала: Simak, Clifford D. Cemetery World (1973).

⁷ Саймък, Клифърд Доналд. Градът. / Прев. Лидия Цекова-Маринова. – Варна: Г. Бакалов, 1982. По оригинала: Simak, Clifford D. City (1952).

⁸ Саймък, Клифърд Доналд. Заложници в рая. / Прев. Цветан Радулов. – София: Полюси, 1993. Превод по оригинала: Simak, Clifford D. Why Call them Back From Heaven? (1967).

⁹ Саймък, Клифърд Доналд. Рожби на разума. / Прев. Емануел Икономов, Сийка Петрова. – София:

Камя, 1995. Превод по оригинала: Simak, Clifford D. Out of Their Minds. Simak, Clifford D. (1970).

¹⁰ Gallimard Jeunesse вече има около 10 000 заглавия от 1972 г. до момента. Виж: <http://www.gallimard.fr/Footer/Ressources/La-maison-d-edition>

¹¹ По този въпрос виж повече в: <http://www.britannica.com/Gaston-Galimard>

¹² <http://Hachettechildrens.co.uk>

¹³ <http://www.hachettebookgroup>

¹⁴ Става дума за бившата *Рицол* груп, основана през 1927 г. от А. Рицол под името *A. Rizzoli & Co*; преобразувана в 1952 като *Rizzoli Editore*; променена през 1986 г. като **RCS**, а през 1997 г. на **HDP**; в 2003 г. компанията вече е регистрирана като **RCS MEDIAGROUP**. Известно време е популярна като *Rizzoli-Corriere Della Sera*.

¹⁵ **RCS_MediaGrop** е собственик и издател на вестниците „Куриере делла Сера“, „Газета делла спорт“, испанските „Ел Мундо“ и „Експанзия“ чрез *Unidad Editorial*, както и други информационни всекидневници, списания, нови медии, цифрова и сателитна телевизия.

¹⁶ Publishersglobal.com/directory/subject/children-publishers/

¹⁷ Georgiev, Lachezar. Book publishing and printed communications = Research on the book and media. – Sofia: St Ciril and St Methodius University, 2013, p. 12–18.

¹⁸ Georgiev, Lachezar, Stela Georgieva. Road's of children book [=Пътища на детската книга]. – София: АН-ДИ, 2015, p. 31–33.

¹⁹ В португалския оригинал: *A Viagem do Elefante*. – Lisboa: Editora Caminho, 2008. Капа: Rui Garrido; reviso literaria: Fundacao José Saramago; на английски език излиза 2010 г. под заглавието *The Elephant's Journey*.

²⁰ Сарамаго, Ж. Пътуването на слоно. – София: Колибри, 2011.

²¹ Jouse, William. The Fantastic Fling Books of Mr. Morris Lessmore. – Simon&Shuster. Виж в: www.simonandshuster.com; youtube.com/watch

²² Mark Busk-Cawley. I'm a celebrity... : Get Me Out of Here. – London: Transworld Publishers, 2014, p. 8.

